

שבין עריבת היום (לערבית) [לעריבת] הלילה. עריבת היום מתחילה שבע¹³, וכי יגנו צלי ערב, ועריבת הלילה מתחילה¹⁴ הלילה. ערבית, לשון נשף וחדר, כמו (ז) ערבה כל שמחה¹⁵.

סב, א. [כפי לית לייה לרוב חסידא הוואיל לkoloa אבל¹ לחומרא אית ליה]². תמה הוואיל, ואי אית ליה לרוב חסידא הוואיל לחומרא הויה ליה למימר באופה מיום טוב לחול שאינו לקה דרכמי אמי' ושפטו העדה והצילו העדה³, ומלוקות תחת מיתה עומדת, וכל שאתה פוטרו מלוקות היני חומרא שאין לנו להלוקתו מן הספק⁴. ועוד קשה שהרי אין דומה הוואיל שנאמני באופה מיום טוב לחול [להוואיל] וזה שנחלהו כאן רבבה ורב חסידא, הדואיל של אופה מיום טוב לחול הוא משום שתולין לו שיבאו אורחים שתהיה האפיה ראייה להם מפני שהם עשוין לבא, שאם הוא בדבר שאינו עשוין לבא, [ש]אחר שורק את הוואיל וזה שנחלהו כאן רבבה ורב חסידא הוא בדבר שאינו עשוין לבא, [ש]אחר שורק את הדםתו לא מצי מתקן נפשיה לעניין כפורה זו⁵, אלא דאמרי' ביה הוואיל מפני שהיא אפשר לו לתყון עצמו מתחלה, ואין זה דומה לות כלל.

ואית לנו למימר דכי אמרי' דרב חסידא אית ליה הוואיל לkoloa ולא לחומרא לאו לחיומרא דמספקא ליה מלה, זהה לא אשכחן ספקא בהכי, ואם הדבר כן היה לו⁶ לרוב חסידא מספק⁷ ליה ולחומרא אית ליה הוואיל ולא לkoloa. אבל הכוונה לומי' שאין הוואיל הנאמר לעניין אופה מיום טוב לחול דומה להוואיל הנאמר לעניין [כפורה]. שהוואיל שנאמר לעניין כפורה הוא כענין שאמרו לעניין מעשר בפר' כל שעה⁸, הוואיל ולא לוקת⁹ נינהו הוואיל¹⁰ ולא קרא עליה שם¹¹ נפיק ביה השתא נמי נפיק ביה¹² משום דברא דאמרי'

13 ברשיי : במתחלת שבע שעות. 14 שם : במתחלת. 15 ישע'י כ"ד י"א. עי"ע בס' הרשימים לרדי'ק, שרש ערבי, ושנות אליהו להגרא"א ברכות פ"א מ"א.

1 לפנינו לי". 2 בכתה"י מחוק. 3 ד' לעיל י"ב א'. 4 השווה לעיל מ"ח א' ד"ה מתיקף ("ומה שאמר הרב בעל המארך"יל וכו"). ועי' מ"ש שם בערעה 39. 5 ע' לעיל מ"ז ב' ד"ה ואוי אמרת, ועי' מ"ש שם בעה 22 והע' 33. 6 במלוחמות (שנזכין להלן): "שאיפלו זדק על מנת שיתכփרו ערלים לרוב חסידא פסול ואעיג' דלא אפשר ליה לתקוני נפשיה שהיה דראי לכפירה בזורך זו". ועי' בתוס' לעיל ס"א א' ד"ה שחוינו שב' שדוקא בשעת ע"מ שיתכփרו ערלים פסל דרב חסידא, אבל נורק לשם ערלים אפילו רב חסידא מודה שכדר. ולפי"ז אפשר להוואיל שיבוא. ואני מכאן הכרה לומר שהחותט¹³ חולקים על עצם דברי הרמב"ן, שהוא שכח התווע' שאם נורק לשם ערלים אפילו רב חסידא מודה שכבר, הוא מן הטעם המפורש בבריחות, משום שאין מחייבת אוכלי בזורך, והיינו שלא פסל לרוב חסידא בחישוב בזורך ע"מ להאכיל הבשר לעודלים, וככל הרמב"ן להזרות לך. ומואדר גיטא אפשר שיבכלו התווע' את פירשו של הרמב"ן שרב חסידא פסל בזורך ע"מ שיתכփרו בו ערלים, מן הטעם שמפריש רבינו להלן בסמוך. אבל מן התווע' כאן ד"ה כי, נראה שמספרים עניין הוואיל דכפירה משום הוואיל ממש, רק שכתו שמן התורה אין הבדל בין להקל ובין להחמיר, ולא פסל לרוב חסידא אלא מדרבנן. וככתוב בתוס' : "ואין להקשות אי מדרבנן האיך תחביב פסהח אחר הא קמייתי חולין לעורה, לא היא כיון דלא יירוק הדם אינו יוצא ומותר לצאת באחרר". ותירוץ זה מחייבים לשיטותם לעיל שמחולקת רבבה ורב חסידא היא בחישוב בשחיטה, אבל אם יפרשו שינוי למחשבת ערלים בזורך, קשה איך יהיה פסל לרוב חסידא וצטריך לתביא אחר וווער כשר מן התורה, ולפירוש הרמב"ן ורבינו בעניין הוואיל דכפירה, פסל מן התורה. 7 גני' שנטמה מכאן התייבנה : לומר, כלומר, היה לו לרוב אשלי לומר לרוב חסידא וכו'. 8 לעיל ל"ח סע"א. עי"ש הגנוטה. 9 צ"ל : ל��ות. 10 הוואיל ולאו וכו'. השווות דקס' עמי' ג"ז הע' ש'. 11 בגמ' גנסוף : ואיטמי יש לו היתר במושבות (ונפק). ור' דקס' שם. 12 בגמ' : או דילמא חד הוואיל אמרינן תרי הוואיל לא אמרינן. אמד רבבא שם מעשר וכו'. ורבינו, גנאה,

מסתברוא שם מעשר¹³, שלענין קדשים אינו בדיון שנחלוק בדברים להקל בהם במקצתם ולהחמיר במקצתן, אלא דין דין אחד שלא לחייב בדבר¹⁴. ואף כאן כיון שדין הוא לפסול בכל ששחטו שלא למגנויז אינו בדיון שנחלוק בין ערלים למולדים, אלא בכלנו נהוגין דין אחד לפסול בכוון הואיל ואיפשר לערלים (להיותן) [מלויין], זהה אי בעי מתיקן נפשיה. וכן מה שאמרו לפניו¹⁵ הואיל ובזמנו פסול¹⁶ שלא בזמןנו נמי פסול¹⁷ הוא מן העניין הזה, שאחר שדין הוא לפסול בשוחט אחרים לשם פסח שם פסח פסול בהם, לא ראו לחלק בין בזמנו לשלא בזmeno אלא הואיל והוא פסול אף זה פסול. וזה חומר שהוא נהוג בקדושים שלא לחייב בהן ולהשותה בגין את המודות, אבל בדבר שבחולין לא מzineno כו, אלא חלקין בהן בכל שהדין נתון לחייב. ולענין אופה מיום טוב לחול שאמרו בו הואיל, ובכל שכיווץ בו בדבר שבחולין, אינו מוה העניין, אלא שתולין במה שעשו לבא בדבר באלו הוא בא, כגון זה שהוא אופה מיום טוב לחול שיש בו משום מלאכה לפי הוכנה שיש לו בשעת האפייה, וופטרין אותו מפני שאי איפשר¹⁷ שביא הדבר להתר שיבאו אורחים שתהית האפייה ראויה להם, וכיוון שהן עשוין לבא עושין אותן כאלו באו. והוא הואיל לקולא דעתך ליה לרבותה, וכיון שאין מפני הדבר העתיד להיות ושיהה או שיבאו אורחים מפניהם דבר העתיד להיות, אלא להשות את המודות שלא לחייב בהם, והוא הנהוג בקדושים כמו שאמרנו. והאי הואיל הוא שאמרו דאית ליה לרבותה חסדא לחומרה.vr. למדיתי מפי הרב מורי נ'vr. והוא כתוב אצלו בספר המלחמות בפר' ואלו עוביין¹⁸.

כח. ב גרסת הספרים: במנג מקפיד להו,¹ אוימ להקטירם על גבי המובה. ופ', שאין האמורים צריכין כליה להקטרתון אלא שמניחין על גבי האישים.² ולפי פירושו שלא אמרו ומתקירן אלא שמניחין במנג להקטיר על גבי המובה, שייהיו מונחים שם עד שיקיטרים

קיצר את הלשון. 13 לפניו נספו התיבות: חד הוא. ולי' גם בכ"מ. 14 עי' בפנ' לעיל שם לנוס' ד"ה או דילמא, שביאר בדרך אחרת. 15 בעמ' ב'. 16 כי' כי'ם, ולפנינו: פוטל. 17 שאי אפשר. צ"ל: שאיפשר. 18 דף י"ד ב' מדפי הר"ף. 2 וכן פרש 1 בעיקרת היא הגirstא שורתה לפניו רשי' ותוס', ורש'י מהקה, ועי' בדק'ס. הראב"ד בהשגות על המאור כאן בפ' ב', עיין בפ' ב'. ובמואר פריש: "במגיס מקטיר להו, פ' הא קיימא לנו דהollowת אמרוין ואבוריין ביז' של מהן היא ואין שם כליל". כולם, עיין שיגיעו האמורין מיר הכהן למובח ובכל' יש ממש חיצזה. וכן פריש ר"ת בס' הישר סי' רס'ה, סי' שנ"ט בהצ' ירושלים. (ועי' גם ביחס' יומא ט"ז ב' ד"ה אוט, בשם ר' ר' ומלשונם שם ממשען שאין חיבור להעלות הקומץ למובח בכל' שרת, וחומרה שב滂igkeit הגמ' מנחות כי' א' מבואר שכלי שרת בהקטרת הקומץ חובה הוא. והעירו האחרוניים על כך, עי' ב' מנתת קנות סוטה ט"ו א', חזו'א' מנחות סי' כ"ב אות ג'. ובס' הישר לר"ת שם מתחוקן, עיין בדרביו, אבל ספק הוא אם הם הדברים שהביאו החוטס' במשמו). וכן בפסקין הר"ד, כפירוש המאור: "וכי במנג היה מקטירן, שהיה שופכן מון המגס למערכה, והרי צrisk הכהן להקטיר האמורין בידי שלא יהא דבר חוץ בין ידי הכהן ובין האבירין והחלבים". ועי' במאור ובהשגות הראב"ד, והנרא מדבריהם שאף רשי' הבין כן בכונות הנטה שאם, והקשה עליה מושם שלעדתו כן הוא הדין באמת, שכיוון שמצוין להקטרת קומץ המנחה שהיא בכל' או בהמיןנו והוא עבודה בכהן, הוא הדין להקטרת אימוריין ואבירים במניג. ווחקשו על רשי' שאין לדמות הקטרת האמורין להקטרת הקומץ שכד' דין, עי' ב'. והשווה גם ס' הישר לר"ת שם בתמיותו על קושית רשי'. ועי' ביחס' אוט, מוס' ותוס', ישנים ומא שם, מוס' ר' אש' סוטה ט"ו א', שכ' שהיתה קשה לרשי' שבמנחות (כ"ז א') קתני מעלה ומקטירו בכל' שרת מעלה ומקטירו בהמיןנו, ולא פריך החתום מידי. ועי' בחוז'א' שם שכ' שרשי' הבין בගירסא שמקח, שבגמ' הגיעו להקטרין מושם דוחקטרין ממשען לשים האש במניג הmagic במערכה